

Мемні хвилі розбивалися об бік порома, розсипалися білосніжною піною і танули на поверхні води. Море накривало нерівності, приховувало спроби пришвартуватися.

Над морем панувала ніч. З кожним днем вона спускалася все раніше, дні ставали коротшими й сонце заходило за обрій о п'ятій по обіді.

Ніна стояла на палубі, притиснувшись до поручня, вітер торкався її обличчя пронизливими вогкими цілунками. Вона згадала двоюрідного дядька, який при зустрічі тицявся їй у щок самими вусами, у вітальні, освітленій однією лампочкою на шістдесят ват. Ніна одразу тягнулася, щоб те його привітання стерти рукавом светра, але не хотіла образати та по-дитячому терпіла. У тітчиній квартирі повітря було переповнене святковою метушнею, а з-за спини дядька вона бачила накритий стіл — зі святковим олів'є, шубою, запеченою куркою та пома-ранчевими канапками з делікатесною ікрою.

І залишалася стояти нерухомо, трималася за поруччя та вдивлялася у непроглядний обрій. У п'ятьмі вона розрізняла місячний відблиск моря, припудрені сяйвом хвилі, які генген наздоганяли одна одну й наскакували на пором. Позаду залишилися вогні Пелопоннесу, вони нагадували їй кінчики цигарок. Вранці Ніна викурила останню і тепер маялася. Не допомагав роман у м'якій обкладинці, що відстовбурчував кишеню плаща, жування м'ятної гумки, цукерки «Червоний мак», шурхіт обгортки яких розбудив сусіда у літаку. Вона навіть дорогою на автовокзал проковтнула даблчизбургер в афінському МакДональдзі. Але голод забрався глибше, і голос ніжної жінки, що звучав у Нініній голові, наполягав: «Нам треба курити».

Вдосвіта, ще сонце не зійшло над Харковом, Женя помахав їй на прощання та поспіхом зачинив двері під'їзду. Таксист, сивий чоловік в окулярах з товстою пластмасовою оправою, спитав:

— Куди прямуєте?

Вона пробурмотіла, не без гордості:

— На острів.

І він зиркнув у дзеркало заднього виду та оголив дрібні пожовклі зуби:

— Сподіваюся, тропічний, люба пані, бо застрягти у вогкому холоді, де зима пробирається у кістки, а чоловіки у картатих фланелевих сорочках п'ють узо, застрягти на такому острові у несеzon — що може бути гірше?

— Залишитися тут, — відказала Ніна й одягла навушники.

Після нескінченної поїздки вона таки викурила ще одну цигарку, роздивляючись людей, які котили валізи в аеропорт.

Вона полетіла в Бориспіль і ближче до обіду зійшла трапом на грецьку землю.

Сонце, що на початку листопада сховалося над Україною за товщею густих і темних важких хмар, панувало тут завзято та пробиралося під кожен листочок оливкових дерев. І Ніна піднялася до Акрополя, вона подивилася на відновлені колони, тисячолітній мармур, доповнений білими вставками, щоб довіку тримався купи. Відновлювали Акрополь уже не для того, аби віддячити богам, а через звичку тривалістю у дві з половиною тисячі років та постійний наплив туристів. Ніна спустилася з пагорба, мимохідь погладила товстого рудого kota й рушила пішки, протискаючись вуличками Монастиракі, заставленими розкладними столиками, на яких насипом лежали намиста зі штучних перлин, статуєтки Будди й Зевса з відколотими вухами та ліктями. Враз вона зупинилася, зробила кілька кроків й нахилилася над друкарською машинкою. Блакитний корпус тримав грецькі літери. Ніна завмерла, наче почула голос, що декламував ненаписану історію, якої вона поки не розуміла.

Їй здалося, що вона відчула запах тютюнового диму, солодкий аромат тільки-но розкуреної цигарки. Ніна не оберталася, заплющила очі й глибше вдихнула повітря. Миттю зайшлася кашлем. Кинути курити у Харкові вона відверто не могла.

Ніна щільніше закуталася в дощовик, занурила підборіддя у шарф. Крутнулася на підборах та оглянула палубу. Білі стіни, блищали у світлі ліхтарів лави, на яких в літню пору розсідалися, дрімали та, хай їм грець, палили туристи. Одягнені вони були не як оце вона у вовняну сукню, светр з колючим коміром та плащ, а у легкі шорти й барвисті сукні.

По кутах палуби згорнулися канати, за бортом висіли рятувальні шлюпки.

Ніна потерла очі, позіхнула, не прикриваючи рота, вона трималася за поручень та розхитувалася разом з велетенським тілом судна. Пором наштовхувався на особливо норавливу хвилю, і ноги Ніни відривалися від підлоги – подумки вона вилітала туди, в темну блакить моря, зазірала в очі дельфіну, пестила черепаха Каретта-Каретта і збирала понівечені пластикові пляшки, поодинокі шльопанці та пластикові соломинки, що грали в лованки з крижаною водою.

Вона стояла на палубі, колір її плаща приховувала ніч, очі шукали берега. Вона дивилася вперед, але бачила тільки цілковиту темряву. *«Цілковита темрява»*, – сказала вона вголос. Й тиша – хіба шум хвиль, що безперервно розбивалися, обіймаючи боки порома, – була їй відповіддю.

У Харкові Ніна не чула тиші – тиша ховалася на вулиці Гоголя, де стоїть католицький костел. У Харкові спокоем Ніна вважала помірний гул автівок, що нетерпляче сигналили одна одній, та голоси людей. У кав'ярнях лунали естрадні пісні, в торговельних центрах музика оглушувала. Навіть у парку, куди здавалося б, можна прийти з книжкою та забути на кілька годин, з мухоморів теж співали про любов і тугу за молодістю.

Дошкандибавши до афінської автостанції, Ніна сіла у старий, пошарпаний автобус, марно пошукала ремінь безпеки і вже готувалася до знайомства з грецькими музичними хітами, що лунатимуть з усіх щілин. Але пасажери зайняли місця, повитягали хто книжки, хто телефони, а водій, замість вдавати діджея, виїхав на автостраду і повіз Ніну у напрямку острова Закінтос.

Найважче їй далася півгодинна зупинка на автостанції. Чоловіки у шкіряних куртках поставали навколо попільнички й курили. Вона ж хотіла було з'їсти чипси чи шоколадку, та від самого вигляду їжі їй стало зле. Ноги винесли з крамниці. Вона стояла неподалік від курців і, закривши очі, вдихала дим.

Пором хитнуло, вона міцніше вчепилася в поруччя. Хвиля з бризками розбилася об метал. Вона розтисла пальці, поплекала себе по кишенях, шукаючи тютюн. Бажання нило в її ліктях та колінах. Поправила шарф, пригладила волосся і зробила кілька кроків, що відділяли її від зали. Потягла за важкі металеві двері, переступила високий поріг. У голові крутилося. Вона увійшла до зали. Діти сновигали між стільцями та столами, об'ївшись цукрових пончиків. Батьки витріщалися в телефони. Коли дитина смикала за рукав, вони підводили погляд, ще мить залишалися сліпими, в паралельному світі, аж потім прокидалися від сну, від віртуального свого життя і цілували доньку в щоку, пригортали сина до себе. Саджали на коліно, притискали дужче, закривали очі та вдихали дитячий запах. Без війн, брехні, болю. Вони хотіли згадати, яке воно, життя *«без»*.

Зморщені, наче запечені свічним сонцем, літні греки, насупившись, дивилися прогноз погоди, що линув беззвучно з великих екранів телевізорів, розставлених по всьому салону.

Крім транспортування острів'ян, пором призначався для перевезення туристів – підготовка та прощальний етап екзотичної пригоди. З порту Киліні трапом підіймалися на пором втомлені бліді пасажери, з офісною засмагою, наче вампіри, що проспали зиму, весну та частину літа. Вони скупчувалися на ескалаторі, поки звичайні сходи праворуч залишалися порожніми.

Безсильно чекали, поки їх піднімуть на другий, третій поверхи. Минаючи хол, туристи розсідалися на палубі за столиками та на лавках, найближчих до моря. Тулилися до поручнів.

Жінка притримує капелюшок з паперової соломи, повертає обличчя вдалим боком, усміхається в лискуче денце камери. Дитина, виснажена спекою у прокатній автівці, кондиціонер не вмикали, аби не застудилася, засинає на колінах у чоловіка. Той виглядає острів та намацує гаманець з картками і новенькими, доперва витягнутими з банкомата купюрами, що мають забезпечити родині забавки, повернути рум'яний колір обличчя та заохотити знов куняти перед комп'ютерами з цифрами наступні пів року.

Подекуди один-другий пасажир зазирає і до сувенірної крамнички. Віяла з жовтого бамбуку та шпильки для волосся у вигляді колібрі відтінятимуть їхні синці під очима і триматимуть коси, які за тиждень сонце та солоний вітер перетворять на губку.

Ніна покрокувала по залі й відсунула стілець у центрі, за єдиним вільним столиком. Вона пролила кілька крапель кави на дерев'яну стільницю, озирнулася, чи не бачив хтось, витерла долонею.

Роздивилася довкола. Ось спанієль та його власниця дрімають, обійнявшись, на дивані біля ілюмінатора, що розкрив око на всю стіну, дивиться в темряву. Задні лапи рудого собацюрі тремтять уві сні, голова лежить на плечі у жінки, пухкої, наче хмаринка. Поруч із ними чоловік витирає замашене шоколадом обличчя чорноокого хлопчика. Нінина мати, бувало, слинила кінчик носовичка й, поки вони спускалися ліфтом

на перший поверх, підтирала червоні вусики від полуничного варення, що Ніна наїдала за сніданком. На вулицю вона виходила вже чистісінька і з перекошеною фізіономією. Ось шумить, дмухає вітер, розгойдуючи пором. *«Нам дуже пощастило, що не скасували рейс»*, — промовляє жінка за сусіднім столиком. Її біло-сиве волосся коротко підстрижене, й очі з-за окулярів у тонкій оправі дивляться навколо, невпинно, наполегливо. Поруч із нею сидить чоловік у туристичній куртці: десяток прихованих кишень, блискавка закриває від холоду, внутрішній клапан — від пронизливого вітру. Нінин Женя носив таку — у чорно-білі широкі смуги.

— Навіщо ви пливете на острів? — звертається до неї жінка. *«Нащо тобі ця дурна витівка?»* — чує вона в паузах між слів.

— А ви нащо їдете? — відповідає Ніна.

Жінка закутується у в'язане пальто.

— Я там живу.

— А я — до знайомих, у гості, — сказала Ніна.

Про книжку, про роботу вона змовчала.

— Як давно ви на острові?

— Сім років, — відповіла жінка і простягла Ніні руку, — Астрід.

На доторк її долоня була жорсткою, наче вкрита піском.

— Карл, — вона кивнула на смугасту куртку, — мій брат теж гостювати їде. Допомогатиме з собаками.

«Все одно забуду їхні імена», — подумала Ніна.

— Ми з Голландії, — вела далі Астрід. — І що ви робитимете на острові взимку? — спитала вона.

Ніна провела рукою по кишени, стисла — тютюн не з'явився, закляття не спрацювало.

– Відпочиватиму.

– Тут же нічого не відбувається, – мовила Астрід, – ані концертів, ані спектаклів, море холодне. Хіба що карнавал у лютому. Від жовтня до квітня – мертвий час.

– От і добре, – відповіла Ніна.

Карл глянув на неї, відірвавшись від екрана, і знову зник. Астрід відвернулася, поправила йому комірець.

– Якщо захочете, приходьте до собачого притулку – нам завжди потрібна допомога.

– Мені шкода, але я не люблю собак, – сказала Ніна.

– Може, боїтеся? – спитала Астрід.

Ніна знизала плечима.

Розмова обірвалася, підхопилася до стелі й полетіла у височінь, під стелю й бочком, бочком пробралася до дверей, що вели на палубу.

Розповіді незнайомці про втечу з Харкова, про Женю цього надокучливого здавалося Ніні неможливим. Двадцять, тридцять років, що розділяли її життя та життя Астрід, бачилися прірвою, у якій танула надія на спільну мову. Мати Ніни так і не зрозуміла, чому вона поїхала від Жені: він хотів одружитися, ходив на роботу, мав здоровий шлунок.

Вона сьорбнула кави й скривилася: про лате, еспресо та мак'ято можна, треба забути. Закінтос, цей острів, куди неспішно, борючись із хвилями, рухався пором, пливла Ніна, був їй знайомим. Кілька років тому, влітку, «в сезон», вони з Женею приїхали сюди в серпні. Рятувалися від задушливої харківської спеки – у великому сірому місті нікуди було сховатися від розпеченого повітря. Але задуха на острові виявилася

ще густішою, випалювала траву на жовте сіно, що стирчало в оливкових галях та на полях. Вони лежали вночі без сну, під вентилятором, що розганяв повітря під стелею, пили вино й часто та коротко кохалися. Несамовитість кінця літа підштовхувала Ніну в спину, нав'язуючи бажання, щоб Женя став центром її життя, єдиною метою та точкою призначення, бачив її одну й щоб залишитися назавжди в його простодушних утіхах, з якими він плюхався у море, відпльовувався, плив, високо закидаючи руки над головою.

Однієї ночі вони лежали на ковдрі, простеленій в оливковому гаї. Ніна розповіла йому, чого боїться: самотності, грубості людей, війни, раптової смерті, яка переслідувала їхню родину, наче вірний пес. Батько потрапив у лікарню того дня, коли вона втратила цноту. Дарма, що він помер пізніше, останні спогади про батька були пов'язані з гнітючим відчуттям провини й прагненням повсякчас осмикнути спідницю. І розповіла, чого бажала, – вино розв'язало їй язика. Двох дітей, бути коханою Женею та писати книжки. Він лежав поруч, підклавши зігнуту руку собі під голову, ніби роздивлявся зірки. Аж тут підхопився і кілька разів вдарив ногою темряву. Ніна не встигла скрикнути, вона ледь підвелася на лікті, а Женя вже тримав за хвіст змію – покручений силует безсило висів на тлі нічного неба. За спиною Жені промайнула зірка. Ніна не загадала бажання. Краплі чорної крові падали на виснажену землю.

Пором взяв мажорний акорд, протрубив привітання острову. Проявилися шафранові вогні маяка, пристані, завантаженої автівками зустрічальників, і мовчазна велич церкви святого Діонісія.

Ніна вийшла на палубу, дихання сперло, вона вхопилася за поруччя, притислася животом, нахилилася вперед. Ще не пізно кинутися у воду, проголосити: *«Життю кінець! Годі шукати щастя!»*.

Голос в її голові, іноді слухняний, іноді вертлявий та норовистий, нашіптував, перечіпаючись сам через себе: *«Зроби крок, зупинись, з'їж цукровий пончик»*. Часто він ніс повну нісенітницю, й Ніна звикла відкараскуватися від шепоту, як від надокучливих ос, що відчули краплину меду, яку зронила на блакитну скатертину необережна рука. *«Знайди мене»*, — промовив голос ніжної жінки. Ці слова вона досі не чула.

Суходіл наближався, ліхтарі висвітили кіоск з квитками на пристані. На протилежному боці, за смугою асфальту, тулилися човни й катери, котрісь із них мали прозоре дно. Вони гойдалися на відлунні шторму, який царював у відкритому морі.

«Ніно, час спускатися, прибули, — Астрід визирнула з дверей. — Ще побачимося, гарного вам несезону».

Ніна помахала у відповідь. Дрібні краплі солоної води просочили шкіру.

Вона підхопила сумку й слідом за дітьми, що мішками з оливками висіли на руках у батьків, за батьками, що самі були б не проти повисіти у когось на руках, спустилася трапом до порту і миттю відчула зміну — дзвінку тишу відірваної від материка і поки чужої землі.

Вона загаялася на мить, тиснучи пальцями на екран телефону: *«Генику, я прибула. Кохаю. Скоро повернусь»*.

Тоді підвела очі — побачила жіночу фігуру й попрямувала до неї. Анна гукала з іншого боку, між ними водії автівок

та вантажівки відлигою спускалися на дорогу й неслися геть звивистими дорогами додому, де на них чекали вечеря, розпалений камін та вечірній випуск новин.

Непроглядне тіло моря залишилося за спиною Ніни, сумка випнула пузо в багажнику автівки. *«Ми чекали на тебе»*, — мовила Анна, повернула ключ у запалюванні, й вони рушили в путь.

